

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A**

621

VITENDO VYA KUJIFUNZA KISWAHILI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka : 2004

MAELEKEZO.

1. Karatasi hii ina sehemu **A, B** na **C**.
2. Vifaa vya mawasiliano na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
3. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

Page 1 of 9

Find this and other free resources at: <https://maktaba.tetea.org>

Prepared by Maria Marco for TETEA

SEHEMU A (Alama 40)

1. Taja sifa nne za mazingira bora ya ujifunzaji lugha darasani.

Kwanza, mazingira bora ya ujifunzaji lugha yana zana na vifaa vya kutosha. Hii inajumuisha vitabu, kadi za maneno, na vifaa vingine vinavyohitajika ili kuwasaidia watoto kujifunza lugha.

Pili, mazingira bora ya ujifunzaji lugha yana nafasi ya kucheza na kuigiza. Watoto wanahitaji nafasi ya kucheza na kuigiza ili waweze kutumia lugha katika muktadha tofauti. Hii huongeza uwezo wao wa kuzungumza na kuwasiliana.

Tatu, mazingira bora ya ujifunzaji lugha yana nafasi ya kuwa na mwingiliano wa kijamii. Watoto wanahitaji nafasi ya kucheza na wenzake na walimu. Hii huongeza uwezo wao wa kujifunza lugha.

Nne, mazingira bora ya ujifunzaji lugha yana mwangaza na hewa safi ya kutosha. Watoto wanahitaji mazingira mazuri ya kujifunzia, ambayo yana mwangaza wa kutosha na hewa safi. Hii huongeza uwezo wao wa kuzingatia na kujifunza.

2. Eleza umuhimu wa mwalimu kutumia lugha sanifu na fasaha anapowafundisha watoto. (Sababu nne).

Kwanza, mwalimu ni mfano wa kuigwa. Watoto huiga jinsi mwalimu anavyozungumza. Mwalimu anapotumia lugha sanifu na fasaha, huwafundisha watoto jinsi ya kuzungumza lugha hiyo kwa usahihi.

Pili, husaidia kurekebisha matamshi mabaya. Watoto wanaweza kuwa na matamshi mabaya kutoka mazingira yao. Mwalimu anapotumia lugha sanifu, huwasaidia watoto kurekebisha matamshi yao na kujifunza matamshi sahihi.

Tatu, huongeza uelewa wa lugha. Mwalimu anapotumia lugha sanifu na fasaha, watoto huweza kuelewa maelekezo na kujifunza lugha kwa urahisi zaidi. Hii huongeza uwezo wao wa kusoma na kuandika.

Nne, hukuza stadi za mawasiliano. Mwalimu anapotumia lugha sanifu na fasaha, huwasaidia watoto kujifunza jinsi ya kuwasiliana kwa ufanisi. Hii huongeza uwezo wao wa kuzungumza na kuandika.

3. Bainisha matumizi manne ya vikaragosi katika ufundishaji wa stadi ya kuzungumza.

Kwanza, huongeza motisha na hisia za watoto. Watoto hupenda vikaragosi, na hii huongeza motisha yao ya kujifunza. Vikaragosi huweza kutumika kufundisha mambo magumu kwa njia rahisi na ya kufurahisha.

Pili, hukuza stadi za mawasiliano. Vikaragosi huweza kutumiwa kuigiza mazungumzo na matukio. Hii huwasaidia watoto kujifunza jinsi ya kuwasiliana kwa ufanisi na huongeza stadi zao za kuzungumza.

Tatu, husaidia kutambua na kutamka sauti mpya. Vikaragosi vinaweza kutumika kufundisha sauti mpya. Kwa mfano, mwalimu anaweza kutumia vikaragosi kuonyesha jinsi ya kutamka sauti ya 'r' au 'l'.

Nne, hukuza hisia za kujiamini. Watoto wenye aibu wanaweza kujisikia huru kuzungumza na vikaragosi. Hii huongeza hisia zao za kujiamini na kuwafanya wawe na motisha ya kujifunza lugha.

4. Fafanua kwa kifupi jinsi mchezo wa "Tafuta Kitu Kilichofichwa" unavyoweza kukuza stadi ya kusikiliza na kufuata maelekezo.

Kwanza, mwalimu anaweza kuficha kitu darasani na kuwapa watoto maelekezo ya jinsi ya kukipata. Kwa mfano, "Tafuta kitu kilichofichwa nyuma ya kiti." Watoto wanapaswa kusikiliza maelekezo na kuyafanya.

Pili, mwalimu anaweza kutoa maelekezo ya hatua kwa hatua. Mfano, "Nenda kwa dirisha. Nenda kwa kiti. Nenda kwa kabati." Watoto wanapaswa kufuata maelekezo kwa usahihi ili kupata kitu.

Tatu, mwalimu anaweza kutumia maelekezo ya lugha ya mwili. Anaweza kuonyesha na kuweka mikono yake, jambo linalowasaidia watoto kuelewa maelekezo na kujifunza lugha.

Nne, mchezo wa "Tafuta Kitu Kilichofichwa" huwapa watoto fursa ya kuuliza maswali ikiwa hawaelewi maelekezo. Hii huongeza uwezo wao wa mawasiliano na kujifunza lugha.

5. Ainisha matatizo manne ya kimaumbile yanayoweza kuathiri uwezo wa mtoto wa kutamka maneno vizuri.

Kwanza, matatizo ya ulimi. Ulimi mfupi au ulimi uliungana unaweza kuathiri uwezo wa mtoto wa kutamka maneno kwa usahihi. Hii huweza kuleta ugumu wa kutamka sauti za herufi.

Pili, matatizo ya mdomo. Mdomo wa mtoto unaweza kuwa na kasoro au tatizo la mdomo wa juu au wa chini, jambo linaloweza kuathiri uwezo wake wa kutamka maneno.

Tatu, matatizo ya meno. Meno yaliyokaa vibaya au yaliyopindika yanaweza kuathiri uwezo wa mtoto wa kutamka sauti za herufi, hasa zile zinazohitaji meno.

Nne, matatizo ya ugonjwa wa kigugumizi. Kigugumizi huweza kuathiri uwezo wa mtoto wa kutamka maneno kwa usahihi. Mtoto anaweza kuwa na ugumu wa kutamka maneno au sentensi.

6. Kwa nini mwalimu anapaswa kufanya marudio ya mara kwa mara anapofundisha herufi au maneno mapya? Toa hoja nne.

Kwanza, husasidua kujifunza kwa watoto. Watoto wanajifunza kwa kusikiliza, kuona, na kurudia maneno. Kufanya marudio huwasaidia watoto kukumbuka maneno na sauti kwa urahisi zaidi.

Pili, huongeza ujasiri wa mtoto. Mtoto anapokumbana na maneno mapya, anaweza kuhofia kuyatamka. Kufanya marudio huongeza ujasiri wake wa kutamka maneno hayo.

Tatu, hukuza stadi za utambuzi wa fonimu. Kufanya marudio huwasaidia watoto kutambua sauti na herufi. Hii huongeza uwezo wao wa kutambua sauti na kuunganisha na maneno.

Nne, husaidia kurekebisha makosa. Mtoto anapofanya makosa, mwalimu anaweza kumrekebisha. Kufanya marudio huwasaidia watoto kurekebisha makosa yao na kujifunza matamshi sahihi.

7. Eleza kwa kifupi jinsi unavyoweza kutumia shughuli ya upishi rahisi (k.m. kutengeneza sharubati) kufundisha lugha. (Hoja nne).

Kwanza, kutumia maelekezo. Unaweza kuwapa watoto maelekezo ya jinsi ya kufanya sharubati. Mfano, "Chukua chupa ya maji", "chota maji", "weka sukari", "weka maji". Hii huwasaidia watoto kujifunza vitenzi na kufuata maelekezo.

Pili, kutumia vitenzi. Unaweza kuwapa watoto vitenzi kama 'chukua', 'weka', 'koroga', 'mimina'. Hii huwasaidia watoto kujifunza vitenzi na matumizi yake katika muktadha.

Tatu, kutumia maswali. Unaweza kuwauliza watoto maswali yanayohusiana na shughuli. Mfano, "Unahitaji nini kufanya sharubati?", "Unaweka nini?", "Sharubati ina ladha gani?". Hii huwasaidia watoto kujibu maswali na kuongeza msamiati wao.

Nne, kutumia vitu halisi. Watoto huweza kutumia vitu halisi kama maji, sukari, ndimu, na kadhalika. Hii huwasaidia kujifunza maneno yanayohusiana na vitu halisi na kujifunza lugha kwa vitendo.

8. (a) Eleza maana ya dhana "kushika kalamu kwa njia sahihi".

Kushika kalamu kwa njia sahihi ni njia ya kushika kalamu inayoruhusu mtoto kuandika kwa urahisi na kwa ufasaha. Kwa kawaida, hii huashiria kushika kalamu kwa vidole vitatu, ambayo huruhusu mzunguko wa mikono.

(b) Taja shughuli mbili za kurekebisha mtoto anayeshika kalamu vibaya.

Shughuli ya kwanza ni mazoezi ya vidole na mikono. Mwalimu anaweza kumwomba mtoto afanye mazoezi kama vile kufunga na kufungua vidole, kucheza na udongo, au kutumia mikono. Hii huimarisha misuli ya mikono.

Shughuli ya pili ni kumpa kalamu ndefu. Watoto mara nyingi hushika kalamu kwa njia vibaya wanaposhika kalamu fupi. Kumpa kalamu ndefu husaidia kurekebisha njia ya kushika.

9. Bainisha changamoto nne za kutumia mbinu ya maswali na majibu katika darasa lenye watoto wengi.

Kwanza, ni vigumu kudhibiti darasa. Watoto wengi wanaweza kushindana kujibu maswali, jambo linaloweza kusababisha kelele na kuvuruga darasa. Hii huweza kuleta ugumu wa kufundisha.

Pili, baadhi ya watoto huweza kutoshiriki. Watoto wenye aibu au woga wanaweza kutoshiriki katika maswali na majibu. Hii huweza kuathiri uwezo wao wa kujifunza na huweza kuleta ugumu wa kujifunza lugha.

Tatu, huweza kutopima ujuzi wa watoto wote. Mwalimu anaweza kuuliza maswali na baadhi ya watoto kujibu mara nyingi, jambo linaloweza kufanya mwalimu asijue kama watoto wote wanaelewa.

Nne, huweza kutoa jibu moja tu. Mwalimu anaweza kuuliza maswali yanayohitaji jibu moja tu. Hii huweza kuathiri uwezo wa watoto wa kufikiri na huweza kuleta ugumu wa kujifunza.

10. Fafanua kwa kifupi jinsi kuimba tenzi na nyimbo za jadi kunavyochangia katika kuhifadhi na kukuza lugha ya Kiswahili kwa mtoto.

Kwanza, huimarisha ujuzi wa sauti na msamiati. Tenzi na nyimbo za jadi huweza kuongeza ujuzi wa sauti na msamiati wa mtoto. Hii huongeza uwezo wao wa kusoma na kuandika.

Pili, hukuza hisia za uzalendo. Kuimba tenzi na nyimbo za jadi huwafanya watoto kujisikia kuwa wao ni sehemu ya tamaduni yao. Hii huongeza hisia zao za uzalendo na huwafanya wapende lugha yao ya Kiswahili.

Tatu, hukuza stadi za mawasiliano. Watoto wanapojifunza nyimbo na tenzi, hujifunza jinsi ya kuwasiliana na wengine. Hii huongeza uwezo wao wa kuzungumza na kuwasiliana.

Nne, husaidia kuhifadhi tamaduni. Nyimbo na tenzi za jadi huweza kutumika kuhifadhi tamaduni zetu. Hii huwasaidia watoto kujifunza kuhusu tamaduni zao na lugha yao.

SEHEMU B (Alama 30)

11. "Ukosefu wa zana za kufundishia na kujifunzia ni kikwazo kikubwa katika ufundishaji wa stadi za lugha."

Jadili kauli hii kwa kutoa hoja tano.

Kwanza, hupunguza motisha ya watoto. Watoto wanapokuwa na zana, hujisikia huru na kujiamini. Ukosefu wa zana unaweza kupunguza motisha yao ya kujifunza na huweza kuathiri uwezo wao wa kujifunza lugha.

Pili, huongeza ugumu wa kufundisha. Mwalimu anaweza kuwa na ugumu wa kufundisha bila zana. Hii inaweza kusababisha kufundisha kwa njia ya kufikirika, jambo linaloweza kuongeza ugumu wa kujifunza kwa watoto.

Tatu, hupunguza uelewa wa watoto. Watoto wanajifunza kwa vitendo. Ukosefu wa zana unaweza kupunguza uelewa wao wa lugha na huweza kuathiri uwezo wao wa kujifunza.

Nne, hupunguza ubunifu. Zana huongeza ubunifu wa mwalimu. Ukosefu wa zana unaweza kupunguza ubunifu wa mwalimu na huweza kuathiri uwezo wake wa kufundisha lugha.

Tano, huongeza gharama. Mwalimu anaweza kuhitaji kununua zana, jambo linaloweza kuongeza gharama. Hii inaweza kuwa kikwazo kikubwa kwa shule zenye bajeti ndogo.

12. Mtoto mmoja darasani kwako ana tatizo la kigugumizi. Chambua mikakati mitano utakayoitumia kumsaidia awapo darasani ili asijisikie mnyonge.

Kwanza, usiingilie anapojaribu kuzungumza. Mpe mtoto muda wa kutosha kumaliza sentensi yake bila kumuingilia. Kuingilia kunaweza kuongeza wasiwasi na kuongeza kigugumizi.

Pili, tengeneza mazingira ya kujiamini. Mwalimu anaweza kuunda mazingira ya kujiamini kwa kumsifu mtoto kwa mambo mazuri. Hii huongeza hisia zake za kujiamini na kumfanya ajisikie huru.

Tatu, tumia mbinu ya kurekebisha bila ya kumlaumu. Badala ya kumrekebisha kwa ukali, mwalimu anaweza kutumia mbinu ya kurekebisha kwa upole. Mfano, "Umesema vizuri, neno hilo linaanza na 'r'".

Nne, mshirikishe katika shughuli za kuimba na kurudia maneno. Kuimba na kurudia maneno kunaweza kumsaidia mtoto katika utambuzi wa sauti na kuunganisha maneno. Hii huongeza uwezo wake wa kuzungumza na huweza kupunguza kigugumizi.

Tano, waelimishe wenzake kuhusu kigugumizi. Mwalimu anaweza kuwaelimisha wenzake kuhusu kigugumizi, jambo linaloweza kupunguza wasiwasi na kuongeza ushirikiano. Hii huwafanya watoto wajisikie huru.

13. Fafanua umuhimu wa kutumia hadithi za picha katika kumjengea mtoto msingi wa kusoma na kupenda vitabu. (Hoja tano).

Kwanza, huongeza uelewa wa lugha. Hadithi za picha huongeza uelewa wa mtoto wa lugha. Anaweza kuunganisha picha na maneno, jambo linaloimarisha uwezo wake wa kusoma na kuandika.

Pili, huongeza msamiati na ufahamu wa maneno. Hadithi za picha huongeza msamiati wa mtoto. Watoto hujifunza maneno mapya na maana zake, na baadaye wanaweza kuyatumia maneno hayo katika mazungumzo yao.

Tatu, hukuza stadi za utambuzi wa fonimu. Hadithi za picha zinaweza kutumiwa kufundisha sauti na herufi. Hii huongeza uwezo wa mtoto wa kutambua sauti na herufi, na huongeza uwezo wake wa kusoma.

Nne, huamsha upendo wa kusoma na vitabu. Hadithi za picha huweza kuamsha upendo wa mtoto wa kusoma na vitabu. Hii huwafanya watoto wawe na motisha ya kujifunza kusoma.

Tano, huongeza uwezo wa kufikiri. Hadithi za picha huweza kuongeza uwezo wa mtoto wa kufikiri. Mwalimu anaweza kuwauliza maswali kuhusu hadithi, jambo linaloamsha mawazo yao na kuwasaidia kukuza stadi za kufikiri.

SEHEMU C (Alama 30)

14. Eleza hatua tano utakazopitia ili kuandaa na kutumia zana ya "gurudumu la herufi" kufundisha uhusiano kati ya herufi na sauti.

Kwanza, andaa zana. Mwalimu anaweza kutumia makatoni kuunda gurudumu mbili, moja kubwa na jingine dogo. Katika gurudumu kubwa, andika herufi kama 'a', 'b', 'c', na kadhalika. Katika gurudumu dogo, weka herufi zinazohusiana na herufi hizo.

Pili, jifunze jinsi ya kutumia zana. Mwalimu anaweza kuwapa watoto mfano wa jinsi ya kutumia zana. Mfano, "Tazama, gurudumu kubwa lina 'm', gurudumu dogo lina 'a'. Tuunganishe."

Tatu, waombe watoto waunganishe herufi na sauti. Waombe watoto waunganishe herufi na sauti. Mfano, unaweza kuonyesha herufi 'm' na kisha kuwaomba watamke sauti ya 'm'.

Nne, tumia gurudumu la herufi kuunda maneno. Mwalimu anaweza kutumia gurudumu la herufi kuunda maneno. Mfano, unaweza kuunda neno 'mama' au 'baba' na kuwaomba watoto wasome neno zima.

Tano, ongeza michezo. Mwalimu anaweza kuongeza michezo kama vile "nani atapata neno kwa haraka?". Hii huongeza motisha na kufanya mchakato wa kujifunza ufurahishe.

15. "Mwalimu mbunifu anaweza kugeuza hata takataka kuwa zana bora ya kufundishia." Thibitisha kauli hii kwa kutoa mifano mitano ya zana unazoweza kutengeneza kwa kutumia malighafi zilizotumika (k.m. chupa za plastiki, makatoni).

Kwanza, kadi za maneno. Unaweza kutumia makaratasi magumu yaliyotumika kutengeneza kadi za maneno. Kata makaratasi hayo, andika herufi au maneno, na utumie picha za magazeti yaliyotumika kuelezea maana yake.

Pili, "gurudumu la silabi". Unaweza kutumia makatoni kuunda gurudumu mbili, moja kubwa na jingine dogo. Katika gurudumu kubwa, andika silabi kama 'ba', 'ma', 'la', na katika gurudumu dogo, weka herufi zinazohusiana.

Tatu, vibaraka Unaweza kutumia chupa za plastiki, soksi, au vitambaa vya zamani kutengeneza vibaraka. Vibaraka huweza kutumika kufundisha sauti na herufi, na huweza kuongeza motisha.

Nne, vitabu vya hadithi. Unaweza kutumia makaratasi ya zamani kutengeneza vitabu vya hadithi. Andika hadithi, chora picha, na waombe watoto wasome na kuandika.

Tano, michoro ya alfabeti. Unaweza kutumia makatoni kuunda michoro ya alfabeti. Andika herufi, chora picha, na utumie picha za magazeti yaliyotumika kuelezea maana yake.

16. Chambua faida tano za mwalimu kutumia mbinu ya uchunguzi kama njia ya kupima maendeleo ya lugha ya mtoto.

Kwanza, huwa halisi na sahihi. Mbinu ya uchunguzi ni halisi na sahihi kwa sababu mwalimu hupima maendeleo ya lugha katika mazingira ya kawaida ya mtoto. Hii huongeza usahihi wa matokeo.

Pili, huongeza uelewa wa mwalimu. Mwalimu anapotumia mbinu ya uchunguzi, huweza kuelewa tabia na uwezo wa mtoto kwa kina. Hii huongeza uwezo wa mwalimu wa kufundisha.

Tatu, hupunguza hofu na wasiwasi wa mtoto. Mtoto hajasikii anatahiniwa kwa sababu mwalimu hupima maendeleo yake kwa njia isiyo rasmi. Hii hupunguza hofu na wasiwasi wa mtoto.

Nne, huongeza ushirikiano kati ya mwalimu na mzazi. Mwalimu anaweza kumjulisha mzazi maendeleo ya mtoto wake. Hii huongeza ushirikiano na huweza kusaidia mtoto.

Tano, husaidia kutambua matatizo ya lugha mapema. Mwalimu anaweza kugundua matatizo ya lugha ya mtoto mapema. Hii inaweza kumsaidia mtoto kupata msaada mapema kabla ya tatizo kuwa kubwa.